

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ป.ธ. ๖, ศน.บ., M.A., Ph.D.

สมพร อ่อนน้อม พธ.บ. (เกียรตินิยม), นศ.บ.

ประจวบ ตรีภักดิ์ พธ.บ., สส.ม.

ผู้ตรวจ

ธำรง อมโร ป.ธ. ๕, ศษ.บ., ค.ม.

รศ. ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง ป.ธ. ๙, พธ.บ., อ.ม., ป.ร.ด.

ผศ. ดร.บุญญิตี สาลี ป.ธ. ๗, พธ.บ., ศศ.ม., ป.ร.ด.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

บุญรัตน์ รอดตา ศษ.บ.

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สาราณราษฎร์

๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒ ๒๒๒ ๙๙๙๙ • ๐๒ ๒๒๒ ๕๙๙๑-๒ FAX ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๖ • ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๗

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.จรัส พยัคฆราชศักดิ์

สมพร อ่อนน้อม

ประจวบ ตรีภักดิ์

ผู้ตรวจ

ธารัง อมโร

รศ. ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ. ดร.บัญญัติ สาลี

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์

บุญรัตน์ รอดตา

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7853-6

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเริงชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ชุดนี้ มี ๓ เล่ม ประกอบด้วย หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ๑ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ๒ และหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ๓ จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ๑ เล่มนี้ ยึดแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่สร้างเสริมความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ๑ เล่มนี้ จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ เล่มนี้ ได้ออกแบบให้
มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑ **ตัวชี้วัดช่วงชั้น** เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง (ตามหนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๕๔๓) ซึ่งตัวชี้วัดระหว่างทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีดำ ส่วนตัวชี้วัดปลายทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้า

๒ **สาระการเรียนรู้** แสดงขอบข่ายเนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้

๓ **ประโยชน์จากการเรียนรู้** สรุปประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เป็นประเด็นสั้น ๆ

๔ **คำถามนำ** เป็นคำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยและสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

๕ **เนื้อหา** แบ่งเป็นหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องรอง และหัวเรื่องย่อย ตรงตามตัวชี้วัดช่วงชั้นและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางตอนอาจนำเสนอด้วยภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ แผนที่ แผนที่ความคิด และประกอบด้วยส่วนอื่น ๆ ดังนี้

๕.๑ **คำสำคัญ** ระบุคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาโดยพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้าต่างจากตัวพื้น คำสำคัญนี้จะใช้ตัวเน้นเฉพาะคำที่ปรากฏคำแรกในเนื้อหา ไม่เน้นคำที่เป็นหัวข้อ

๕.๒ **ภาพประกอบ** พร้อมคำบรรยายสอดคล้องกับเนื้อหา

๕.๓ **ตาราง แผนภูมิ แผนที่ แผนที่ความคิด** สอดคล้องกับเนื้อหา

๖ **กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำเมื่อจบเนื้อหาในการเรียนแต่ละหัวข้อ เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับหลักการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เหมาะสมกับวัย สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๗ **บทสรุป** สรุปเนื้อหาหลังจากจบเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นความเรียงเพื่อให้นักเรียนทบทวนความรู้ที่เรียนไปแล้ว

๘ **กิจกรรมเสนอแนะ** นำเสนอกิจกรรมที่นำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาบูรณาการในการปฏิบัติกิจกรรม

๙ **โครงงาน** เป็นข้อเสนอแนะให้นักเรียนปฏิบัติโครงงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงงานและแนวทางการปฏิบัติโครงงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วงชั้นของหน่วยการเรียนรู้นั้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน

๑๐ **การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน** นำเสนอตัวอย่างสถานการณ์การนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๑ **คำถามทบทวน** เป็นคำถามแบบอัตนัยที่มุ่งถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑๒ **ท้ายเล่ม** ประกอบด้วย

๑๒.๑ **บรรณานุกรม** เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร หรือเว็บไซต์ที่ใช้ประกอบการเขียน

๑๒.๒ **อภิธานศัพท์** เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหา มาอธิบายและจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาสนา.....๑

๑. ความหมายและประเภทของศาสนา ๒
๒. องค์ประกอบของศาสนา๓
๓. ประโยชน์ของศาสนา.....๓
๔. ประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ.....๓
๕. หลักธรรมสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุขของศาสนาต่าง ๆ..... ๗
๖. คุณค่าและความสำคัญของค่านิยม
และจริยธรรมทางศาสนา๑๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ พระพุทธ๒๑

๑. ลักษณะสำคัญของพระพุทธศาสนา๒๒
๒. พุทธประวัติ๓๑
๓. ชาดก ๔๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ พระธรรม ๕๔

๑. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๕๕
๒. พุทธศาสนสุภาษิต ๗๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พระสงฆ์..... ๓๗

๑. พุทธสาวก ๓๘
๒. พุทธสาวิกา ๔๓
๓. ชาวพุทธตัวอย่าง ๔๙

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี..... ๑๐๙

๑. หน้าที่ชาวพุทธ..... ๑๑๐
๒. ศาสนพิธี..... ๑๑๘
๓. การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิด
 แบบโยนิโสมนสิการ..... ๑๔๓
๔. สัมมนาพระพุทธศาสนา ๑๔๕

บรรณานุกรม..... ๑๕๑

อภิธานศัพท์ ๑๕๒

ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับศาสนา

ตัวชี้วัดช่วงชั้น

- อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป (ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๓)
- ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข (ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๔)
- วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน (ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๒๑)

สาระการเรียนรู้

- ความหมายและประเภทของศาสนา
- องค์ประกอบของศาสนา
- ประโยชน์ของศาสนา
- ประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ
- หลักธรรมสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาต่าง ๆ
- คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรมทางศาสนา

ประโยชน์จากการเรียนรู้

- ปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ

คำถามนำ

- นักเรียนมักได้ยินว่า ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ผู้ที่นับถือเป็นคนดี ถ้านักเรียนต้องการเป็นคนดีตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือจะต้องปฏิบัติอย่างไร

คนไทยนับถือศาสนาแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะนับถือตามบรรพบุรุษ แต่ก็ยังมีบางที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นในภายหลัง ผู้ที่นับถือศาสนาควรเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและประเภทของศาสนา องค์ประกอบของศาสนา ประโยชน์ของศาสนา ประวัติศาสตร์ หลักธรรมสำคัญของศาสนา คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรมทางศาสนา

๑. ความหมายและประเภทของศาสนา

ศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนที่ศาสนาสั่งสอนไว้เพื่อผู้นับถือจะได้นำไปปฏิบัติให้รอดพ้นจากความทุกข์ คำสั่งสอนมีทั้งที่เกี่ยวกับศีลธรรม เช่น การทำความดี ละเว้นความชั่ว และที่เกี่ยวกับ **ปรมัตถธรรม** เช่น ความจริงสูงสุดที่จะทำให้มนุษย์เข้าถึงความสุขอย่างแท้จริง

ศาสนาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. **เทวนิยม** ศาสนาที่นับถือพระเจ้า เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) **เอกเทวนิยม** ศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ศาสนาเต๋า ศาสนายูดาห์หรือยิว ศาสนาโซโรอัสเตอร์ คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม

๒) **พหุเทวนิยม** ศาสนาที่นับถือพระเจ้าหลายองค์ และอาจผสมผสานกับการบูชาธรรมชาติ ได้แก่ ศาสนาฮินดู ศาสนาขงจื้อ และศาสนาชินโต

ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาประเภทพหุเทวนิยม

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประเภทอเทวนิยม

๒. **อเทวนิยม** ศาสนาที่ไม่นับถือพระเจ้า คือ ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก ได้แก่ พระพุทธศาสนา และศาสนาเซน

๒. องค์ประกอบของศาสนา

ศาสนาโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๖ ประการ ได้แก่

๑. ศาสดา คือ ผู้ก่อตั้งหรือประกาศศาสนา เช่น พระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ นบีมุฮัมมัด
ทั้งนี้ บางศาสนาอาจจะไม่มีผู้ก่อตั้งชัดเจน เช่น ศาสนาฮินดู

๒. หลักคำสอน คือ มีคัมภีร์ที่รวบรวมหลักธรรมหรือคำสั่งสอนของศาสดา เช่น พระไตรปิฎก
คัมภีร์ไบเบิล คัมภีร์อัลกุรอาน

๓. สาวกหรือนักบวช คือ ผู้ที่สืบทอดศาสนา เช่น พระสงฆ์ บาทหลวง ทั้งนี้ บางศาสนาอาจ
จะไม่มีสาวกหรือนักบวช เช่น ศาสนาอิสลาม มีแต่ผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น อิหม่าม เป็นผู้นำศาสนา
อิสลามประจำมัสยิด คอเต็บ เป็นผู้แสดงธรรมประจำมัสยิด

๔. ศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบพิธีกรรมหรือเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนา เช่น
วัด โบสถ์คริสต์ มัสยิด

๕. พิธีกรรม คือ กิจกรรมทางศาสนา เช่น พิธีอุปสมบท พิธีศีลมหาสนิท พิธีละหมาด

๖. ศาสนิกชน คือ ผู้ที่นับถือศาสนา เช่น ชาวพุทธ ชาวคริสต์ ชาวมุสลิม

๓. ประโยชน์ของศาสนา

การนับถือศาสนามีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ดังนี้

๑. ประโยชน์ต่อตนเอง เช่น ทำให้เป็นคนมีจิตใจดี มีบุคลิกภาพและสุขภาพจิตที่ดี สามารถ
แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

๒. ประโยชน์ต่อสังคม เช่น ช่วยให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่า
ทางศิลปะและวัฒนธรรมแก่สังคม ช่วยให้โลกมีเอกภาพ ปรารถนาภาพ และสันติภาพ

๔. ประวัติศาสดาของศาสนาต่าง ๆ

ศาสนาส่วนมากมีศาสดาเป็นผู้ก่อตั้ง เพื่อสั่งสอนให้ศาสนิกชนได้ปฏิบัติตนเป็นคนดี
การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
สามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ได้อย่างสันติสุข

๔.๑ พระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่า สิทธัตถะ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนาง
สิริมหามายา ประสูติในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี ณ ลุมพินีวัน เมื่อเจริญวัย
ทรงได้ศึกษาศิลปศาสตร์ในสำนักครุวิศวามิตร

เมื่อพระชนมายุ ๑๖ พรรษา ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธราหรือพิมพา และเสด็จ
ออกผนวชขณะพระชนมายุ ๒๙ พรรษา เมื่อผนวชแล้วได้ศึกษาในสำนักของอาฬารดาบสและ
อุททกดาบส แต่ทรงเห็นว่ายังไม่ใช่หนทางพ้นทุกข์ จึงลาอาจารย์ทั้งสองไปบำเพ็ญเพียรที่ตำบล
อุรุเวลาเสนานิคม

พระสิทธัตถะได้ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น กัดฟัน กลืนลมหายใจ
อดอาหาร ก็ทรงเห็นว่ากรรมฐานพระวรกายด้วยวิธีเหล่านี้ไม่ใช่หนทางพ้นทุกข์ จึงทรงเลิกและ

หันมาบำรุงพระวรกายให้มั่งคั่งแล้วเริ่มบำเพ็ญเพียรทางจิต โดยทรงยึดทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เมื่อใกล้รุ่งของวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี ก็ได้ตรัสรู้ริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค เป็นพระพุทธเจ้า รวมเวลาตั้งแต่เสด็จออกผนวชจนถึงตรัสรู้ ๖ ปี

เมื่อตรัสรู้แล้วได้ตัดสินใจแสดงปฐมเทศนา ชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร โปรดปัญจวัคคีย์ ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เมื่อแสดงธรรมจบโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม ขอบวชเป็นพระสงฆ์รูปแรกใน

พระพุทธเจ้า ศาสดาของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาทำให้พระรัตนตรัยครบองค์ ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ส่วนปัญจวัคคีย์ที่เหลือเมื่อดวงตาเห็นธรรมจึงขอบวชเป็นพระสงฆ์ในวันต่อมา จากนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงอนัตตลักขณสูตรให้ฟัง เมื่อแสดงจบพระปัญจวัคคีย์ทั้งหมดได้บรรลुเป็นพระอรหันต์ ขณะนั้นมีพระอรหันต์ ๖ รูป รวมทั้งพระพุทธเจ้า

ขณะจำพรรษาอยู่ที่อิสิปตนมฤคทายวัน ได้มีชาวเมืองพาราณสีมาฟังธรรมเป็นจำนวนมาก บางคนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ขอบวชเป็นพระสาวก บางคนประกาศตนเป็นอุบาสกและอุบาสิกา หลังจากออกพรรษาแล้วได้ส่งพระสาวกให้ไปประกาศพระศาสนาในแคว้นต่าง ๆ ส่วนพระองค์ได้เสด็จไปตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมบริวาร ๑,๐๐๐ คน จนทั้งหมดได้ขอบวชเป็นพระสาวกและบรรลุเป็นพระอรหันต์

พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระชฎิล ๓ พี่น้องและพระบริวารเสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ข้าราชการบริวาร และชาวเมืองราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายอุทยานเวฬุวันให้เป็นที่พักพิงของพระพุทธเจ้าและพระสาวก เวฬุวันจึงเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา

ขณะประทับอยู่ที่วัดเวฬุวัน อุปติสสะได้พบพระอัสสชิ ได้ฟังคำสอนแล้วจึงชักชวนโกลิตะไปขอบวชเป็นพระสาวก อุปติสสะเมื่อบวชได้ ๑๕ วันก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ ในภายหลังมีชื่อเรียกว่าพระสารีบุตร ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็น **อัครสาวก** ฝ่ายขวา เป็นเลิศด้านปัญญา ส่วนโกลิตะบวชได้ ๗ วันก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ ในภายหลังมีชื่อเรียกว่าพระโมคคัลลานะ และได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็นอัครสาวกฝ่ายซ้าย เป็นเลิศด้านมฤทธิ

ในปีถัดมา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ขณะพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวัน พระสาวกที่พระองค์ส่งให้ไปเผยแผ่พระศาสนาในที่ต่าง ๆ ได้เดินทางกลับมาเข้าเฝ้าพร้อมเพรียงกัน โดยมีได้นัดหมาย จำนวน ๑,๒๕๐ รูป พระองค์จึงทรงจัดประชุมพระสาวกขึ้นในวันนั้น และทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา มีใจความสำคัญกล่าวถึงการไม่ทำความชั่ว การทำแต่ความดี และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์

พระพุทธเจ้าและพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระศาสนาไปยังแคว้นต่าง ๆ ทั้งแคว้นเล็กและแคว้นใหญ่ จนพระพุทธศาสนาเป็นปึกแผ่นมั่นคง โดยมี**พุทธบริษัท ๔** ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกาเป็นกำลังสำคัญ

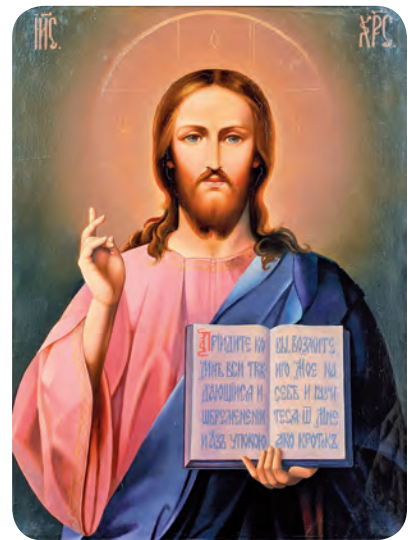
พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนาเป็นเวลา ๔๕ ปี รวมพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ จึงเสด็จปรินิพพานที่เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ ก่อนปรินิพพานได้แสดงธรรมโปรดสุภัททะจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์และบวชเป็นพระสาวกองค์สุดท้าย

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว กลุ่มพุทธบริษัท ๔ ได้ทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาจนพระพุทธศาสนาได้รับการเผยแผ่ไปยังประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

๔.๒ พระเยซูคริสต์

พระเยซูคริสต์เป็นชาวฮีบรู ประสูติเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๕๔๓ (ค.ศ. ๑) ที่เมืองเบทเลเฮม เป็นบุตรของโยเซฟ ซึ่งเป็นคนในตระกูลกษัตริย์เดวิด และมารีย์ สาวพรหมจารี เชื่อกันว่าพระเยซูคริสต์ถือกำเนิดผิติดกับทารกทั่วไป เพราะมารดาตั้งครรภ์โดยอำนาจของพระเป็นเจ้า ส่วนโยเซฟเป็นเพียงบิดาในนามเท่านั้น

ในวันที่พระเยซูคริสต์ประสูติ กษัตริย์เฮโรดผู้ทรงเชื่อในคำทำนายของศาสดาพยากรณ์ว่าได้มีผู้มีบุญมาเกิด ณ เมืองเบทเลเฮม เพื่อแข่งบารมีกับพระองค์ จึงมีคำสั่งให้ทหารไปฆ่าเด็กชายทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า ๒ ปี ในเมืองเบทเลเฮมและบริเวณใกล้เคียง โยเซฟและมารีย์ได้พาพระเยซูคริสต์หนีภัยไปอยู่ที่ประเทศอียิปต์ เมื่อกษัตริย์เฮโรดสิ้นพระชนม์ได้กลับมาตั้งหลักแหล่งอยู่ในเมืองนาซาเร็ธ แคว้นกาลิลี อันเป็นดินแดนทางตอนเหนือของประเทศอิสราเอลในปัจจุบัน

พระเยซูคริสต์ ศาสดาของคริสต์ศาสนา

พระเยซูคริสต์เป็นเด็กที่เฉลียวฉลาด มีความสนใจ

ศึกษาพระคัมภีร์เก่าจนมีความรู้แตกฉาน เมื่อมีพระชนมายุ ๑๒ พรรษา ได้แสดงความสามารถในเรื่องคำสอนเป็นครั้งแรก ด้วยการโต้ตอบกับบุโรหิตประจำวิหารอย่างฉาดฉานท่ามกลางประชาชนในงานนมัสการประจำปี (เทศกาลถือศีลปัสคา) ที่กรุงเยรูซาเลม

จากนั้นอีก ๑๘ ปี ไม่มีใครทราบประวัติของพระเยซูคริสต์เลย เข้าใจว่า พระองค์ได้เดินทางไปศึกษาชีวิตของผู้คนเพื่อสั่งสมประสบการณ์ เรื่องราวของพระองค์ได้ปรากฏอีกครั้งเมื่อพระชนมายุ ๓๐ พรรษา ขณะออกสั่งสอนประชาชนอยู่ในแคว้นกาลิลี

การประกาศคำสอนครั้งสำคัญของพระเยซูคริสต์ที่มีผู้คนให้ความสนใจมาฟังกันมาก คือ การเทศนาบนภูเขา ซึ่งเป็นปฐมเทศนา คำสอนที่ทรงแสดงมีใจความสำคัญกล่าวถึงความศรัทธา

ในพระเป็นเจ้าและการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ การประกาศรับรองบัญญัติ ๑๐ ประการของโมเสส ตลอดจนคำสอนของศาสนาดั้งเดิมก่อน ความรัก และการให้อภัย

พระเยซูคริสต์ได้ให้การรักษาโรคภัยไข้เจ็บกับผู้ป่วยพร้อมกับประกาศศาสนาไปด้วย ทำให้มีผู้ลี้ภัยรู้จักตีตักตีตและศรัทธาในพระองค์เป็นจำนวนมาก เพราะคำสอนของพระองค์เข้าใจง่าย ลึกซึ้ง และกินใจ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการประกาศศาสนาในตัวเมืองและแคว้นยูเดีย เพราะคำสอนของพระองค์ไปขัดแย้งกับคาสตรดั้งเดิมของชาวยิว

พระเยซูคริสต์ประกาศศาสนาเป็นเวลา ๓ ปี ทรงเลือกชาวยิว ๑๒ คน เป็นอัครสาวก เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการประกาศศาสนา ต่อมาพระเยซูคริสต์ได้ถูกทหารโรมันจับนำตัวขึ้นศาล ถูกโบย และถูกจับตรึงไม้กางเขน จนสิ้นพระชนม์ ณ ภูเขาโคโลกอต ทางเหนือของเมืองเยรูซาเลม เมื่อมีพระชนมายุ ๓๓ พรรษา ก่อนจะสิ้นพระชนม์พระเยซูคริสต์ได้กล่าวว่า ขอพระบิดาได้โปรดประทานอภัยแก่ผู้ที่ทำร้ายพระองค์ เพราะพวกเขาไม่รู้ว่าได้ทำอะไรลงไป ชาวคริสต์ถือว่าคำกล่าวนี้เป็นถ้อยคำอันศักดิ์สิทธิ์ ฉะนั้นการให้อภัยจึงถือปฏิบัติกันในหมู่ชาวคริสต์

หลังสิ้นพระชนม์ได้ ๓ วัน พระเยซูคริสต์กลับฟื้นจากความตาย ได้ปรากฏแก่เหล่าสาวก และทรงมอบพันธกิจแก่เหล่าสาวกแล้วเสด็จสู่สวรรค์

๔.๓ นบีมุฮัมหมัด

นบีมุฮัมหมัดเป็นชาวยิวเผ่าคูเรช (หรือกร็อยซ) เกิดที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อ พ.ศ. ๑๑๑๓ บิดาชื่อ अबดุลลอฮ์ มีอาชีพเป็นพ่อค้า มารดาชื่อ อามีนะฮ์ ท่านกำพร้าบิดามารดามาตั้งแต่เด็ก จึงไปอาศัยอยู่กับปู่และย่า เมื่อปู่ถึงแก่กรรมก็ไปอาศัยอยู่กับลุงโดยลุงได้สอนให้ทำการค้า

มุฮัมหมัดไม่ได้เรียนหนังสือจึงอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่การออกไปค้าขายทำให้ท่านมีความรู้มาก เมื่ออายุ ๒๕ ปี ได้แต่งงานกับเศรซันนีมายซ็อ คอดีญะฮ์ มีบุตรด้วยกัน ๖ คน

เมื่อมุฮัมหมัดมีฐานะร่ำรวยขึ้นก็ได้มีเวลาเฝ้าหาความสงบทางจิตตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ถ้ำ บนาญเขา ใน พ.ศ. ๑๑๕๓ ขณะที่มีมุฮัมหมัดมีอายุ ๔๐ ปี ได้ไปนั่งสมาธิสงบจิตอยู่บนเขาหิรอฮ์ ได้มีเทวทูตองค์หนึ่งมาปรากฏกายแก่มุฮัมหมัด โดยนำโอองการของอัลลอฮ์มาบอกให้รู้ว่า แท้จริงแล้วพระเป็นเจ้ามีอยู่เพียงพระองค์เดียวคืออัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ให้มุฮัมหมัดเป็นนบี ทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนของพระองค์แก่มวลมนุษยชาติ ครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกที่อัลลอฮ์ได้ประทานโอองการให้กับมุฮัมหมัด หลังจากนั้นประมาณ ๒-๓ เดือน อัลลอฮ์ได้ประทานโอองการเป็นครั้งที่ ๒ มีใจความว่า อัลลอฮ์ได้มีคำสั่งให้นบีมุฮัมหมัดทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาแก่ประชาชน

นบีมุฮัมหมัดได้เริ่มเผยแผ่ศาสนาแก่ญาติมิตรและผู้ใกล้ชิด แต่ก็พบกับอุปสรรค ถูกปองร้าย และถูกกีดกันด้วยวิธีการต่าง ๆ จากพวกเชื้อสายคูเรชซึ่งนับถือเทวรูปมาแต่เดิม นบีมุฮัมหมัดเมื่อประกาศศาสนาในเมืองเมกกะไม่ประสบผลสำเร็จ จึงหันไปเผยแผ่ศาสนาที่พวกพ่อค้าต่างแดน ให้มาเคารพศาสนาใหม่ที่เคารพพระเป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียวคืออัลลอฮ์

ใน พ.ศ. ๑๑๖๕ นบีมุฮัมหมัดได้ตัดสินใจไปอยู่เมืองยาatribตามคำเชิญของชาวเมืองชาวมุสลิมจึงถือเอาปีนี้เป็นปีเริ่มต้นของการนับศักราชอิสลาม ที่เรียกว่า ฮิจเราะห์ศักราช (ฮ.ศ.)

ชาวมุสลิมทั่วโลกไปบอญฮัจญ์
ณ อัลกะอ์บะฮ์ เมืองเมกกะ

นบีมุฮัมหมัดนอกจากจะเป็นประมุขของศาสนาแล้วยังเป็นผู้ครองเมืองยาatribด้วย ท่านได้ปราบปรามชาวยิวในเมืองยาatrib แล้วสร้างเมืองยาatribให้เป็นเมืองของชาวอาหรับอย่างสมบูรณ์ เรียกชื่อว่า มะดีนะฮ์ (หรือเมดินา แปลว่า เมืองของท่านนบี) ท่านได้สร้างมัสยิดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และกำหนดให้วันศุกร์เป็นวันบริสุทธิ

หลังจากนบีมุฮัมหมัดได้วางรากฐานศาสนาอิสลามมั่นคงแล้ว ใน พ.ศ. ๑๑๗๓ ท่านได้ยกกองกำลังมุสลิมไปล้อมเมืองเมกกะ ชาวเมืองเมกกะไม่ต่อสู้ ยอมอ่อนน้อมด้วยดี ท่านได้นำกำลังมุสลิมไปที่อัลกะอ์บะฮ์ ทำลายเทวรูป ๓๖๐ องค์จนหมดสิ้น และจัดให้มีการประชุมสวดอ้อนวอนพระเป็นเจ้าตามแบบศาสนาอิสลามในอัลกะอ์บะฮ์ อัลกะอ์บะฮ์จึงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิม และเป็น

ศูนย์กลางของการประกอบพิธีฮัจญ์ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ที่ชาวมุสลิมทั่วโลกจะต้องหันหน้าไป ในขณะที่ละหมาด

นบีมุฮัมหมัดเป็นทั้งผู้นำทางศาสนจักรและราชอาณาจักรในเวลาเดียวกัน ได้ประกาศคำสอนออกไปอย่างกว้างขวางจนแพร่หลายทั่วดินแดนอาหรับและประเทศใกล้เคียง เป็นเวลา ๒๓ ปี นบีมุฮัมหมัดสิ้นชีวิตเมื่ออายุ ๖๓ ปี ณ เมืองมะดีนะฮ์

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายว่า ศาสดาของศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ และนบีมุฮัมหมัดมีประวัติความเป็นมาอย่างไร นักเรียนสามารถนำพระจริยวัตรศาสดาของศาสนาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร บันทึกผล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน

๕. หลักธรรมสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาต่าง ๆ

ศาสนาต่าง ๆ มีหลักธรรมที่มุ่งสอนให้ศาสนิกชนเป็นคนดี ละเว้นจากการทำความชั่ว ให้ทำแต่ความดี ในประเทศต่าง ๆ ได้มีผู้นับถือศาสนาแตกต่างกันไปตามความเชื่อและความศรัทธา หากทุกคนปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือแล้ว ก็จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

๕.๑ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขหลายหัวข้อ ในเล่มนี้ได้กล่าวถึงเฉพาะหลักธรรมที่เมื่อปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ซึ่งได้แก่

๑. เบญจศีล-เบญจธรรม

๑) **เบญจศีล** เป็นข้อควรดเว้นที่ใช้ควบคุมกายและวาจาให้เรียบร้อย เป็นอกุศลธรรมหรือความชั่ว ถือเป็นศีลขั้นต้นของชาวพุทธ เรียกว่า เบญจศีล

๒) **เบญจธรรม** เป็นข้อปฏิบัติ เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม หรือเป็นกุศล ให้ปฏิบัติควบคู่กับเบญจศีล เรียกว่า เบญจธรรม

เบญจศีล

- ข้อ ๑ เว้นจากการฆ่าหรือประทุษร้ายกัน
- ข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์
- ข้อ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
- ข้อ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ
- ข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยและของมึนเมาต่าง ๆ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

เบญจธรรม

- ข้อ ๑ มีเมตตากรุณา
- ข้อ ๒ มีสัมมาอาชีวะ
- ข้อ ๓ กามสังวร
- ข้อ ๔ มีสัจจะ
- ข้อ ๕ มีสติสัมปชัญญะ

๒. อริยปทัศ ๓ หมายถึง ความเป็นใหญ่ มี ๓ ประการ คือ

๑) **อัตตาริยปทัศ** คือ ความมีตนเป็นใหญ่ ความถือตนเป็นใหญ่ ปรรวาทนหรือประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง ผู้ที่มีอริยปทัศข้อนี้เมื่อจะทำความดี เช่น บริจาคเงินก็ต้องการชื่อเสียง ตนเองต้องได้รับประโยชน์จึงจะทำ อริยปทัศข้อนี้จะถือว่าเป็นความเห็นแก่ตัวก็ได้ แต่เป็นความเห็นแก่ตัวที่จงใจให้ทำความดี แม้ความดีนั้นจะไม่สมบูรณ์ก็ยิ่งถือว่าเป็นบันไดขั้นแรกที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้มีจิตใจสูงขึ้น

๒) **โลการิยปทัศ** คือ ความมีโลกเป็นใหญ่ ความถือโลกเป็นใหญ่ หรือการปรารถนาโลกหรือสังคมเป็นที่ตั้ง ผู้ที่มีอริยปทัศข้อนี้เมื่อจะทำความดีก็ขึ้นอยู่กับคนอื่น คนส่วนมากว่าอย่างไรก็จะทำอย่างนั้น เช่น เมื่อจะบวชลูกชายก็จัดงานใหญ่โตเชิญแขกเป็นจำนวนมาก เพื่อไม่ให้คนอื่นตำหนิติเตียน ในงานจะมีทั้งมหรสพและดนตรี ตนเองไม่มีเงินก็ไปหยิบยืมเขามา การทำบุญแทนที่จะได้บุญกลับได้บาป

๓) **ธัมมาริยปทัศ** คือ ความมีธรรมเป็นใหญ่ การถือธรรมเป็นใหญ่ หรือการปรารถนาความถูกต้อง ถือความจริงเป็นที่ตั้ง คนที่มีอริยปทัศข้อนี้จะทำความดีเพราะเห็นแก่ความดีหรือ

ความถูกต้อง ไม่หวังผลตอบแทนหรือเพราะกลัวคนอื่นติเตียน แต่ทำความดีเพราะเห็นว่าสมควร เช่น เมื่อจะบริจาคสิ่งของให้แก่คนอื่น ใครจะเห็นหรือไม่เห็นก็ไม่เสียใจ ไม่ต้องการแม้แต่คำขอบคุณ จุติมุ่งหมายที่กระทำเพราะสงสาร อยากช่วยเหลือบุคคลอื่นให้มีความสุข อย่างนี้เรียกว่า ทำความดี เพราะเห็นแก่ความดี

ในบรรดาอธิปไตย ๓ ประการนี้ ธัมมาธิปไตยเป็นหลักคำสอนที่พระพุทธศาสนาเน้นมาก ดังพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ตอนหนึ่งว่า

อนึ่งเนื่องด้วยการถือชาติ คนทั้งหลายย่อมมีปกติเห็นแก่ตัว จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตัวต้องได้ประโยชน์ด้วยจึงจะทำ อหิชาคัยนี้ติดมาในสันดาน แม้แห่งคน ถือพระพุทธศาสนาทำบุญให้ทานยังปรารถนาจะได้สมบัติอย่างนั้นอย่างนี้ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงชักนำให้ละความเห็นแก่ตัว และให้ตั้งใจทำ มุ่งความสมควรเป็นใหญ่ ทรงติการทำด้วย อตตาทิปไตย ยกตนเป็นใหญ่ และโลกาธิปไตย เพ่งโลกเป็นใหญ่ และทรงสรรเสริญธัมมาธิปไตย มุ่งธรรมเป็นใหญ่

๓. มิฉฉาวณิชา ๕ หมายถึง การค้าขายที่ไม่ชอบธรรมหรือผิดศีลธรรม มี ๕ ประเภท คือ

- ๑) คำขายอาวุธ (สัตตาวณิชา)
- ๒) คำขายมนุษย์ รวมทั้งการค้าประเวณี (สัตตาวณิชา)
- ๓) คำขายเนื้อสัตว์ (มังสวณิชา)
- ๔) คำขายของมีนเมา (มัชชวณิชา)
- ๕) คำขายยาพิษ (วิสวณิชา)

การค้าขายสุราจัดเป็นมัชชวณิชา

การค้าขายทั้ง ๕ ประเภทนี้ไม่ควรกระทำ เพราะเป็นการกระทำที่เบียดเบียนสัตว์ บุคคลอื่น และสังคมด้วย เช่น การค้าอาวุธ อาจนำไปสู่การทำร้ายผู้อื่นหรือแม้กระทั่งตัวเอง สร้างความไม่สงบสุข ให้เกิดขึ้นในสังคมได้ การค้าขายอาวุธนอกจากผิดศีลธรรมแล้วยังผิดกฎหมายอีกด้วย การค้าขายของมีนเมา เช่น บุหรี่ ยาบ้า ฝิ่น เฮโรอีน สิ่งเหล่านี้นอกจากจะมีโทษต่อผู้เสพ เช่น ทำให้เสียทรัพย์

หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพแล้ว ยังมีโทษต่อตนเอง เพราะบางอย่างเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ผู้ชายอาจถูกจับกุมหรือถูกจำคุกได้

๔. อริยวัฑฒิ ๕ หมายถึง หลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความเจริญงอกงามหรือความเป็นอารยชน มี ๕ ประการ ได้แก่

๑) **ความเจริญงอกงามด้วยศรัทธา** หมายถึง การมีความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่ออย่างมีเหตุผล เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อมั่นในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ความเชื่อหรือศรัทธาขั้นสูงขึ้นไปก็คือความศรัทธาในพระรัตนตรัยและในหลักความจริง ความดีงามอันมีเหตุผลจะนำมาซึ่งความเจริญ

๒) **ความเจริญงอกงามด้วยศีล** หมายถึง การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม ถือเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้นของความดีงาม จะเห็นว่าการทำบุญทุกครั้งได้มีการรับศีล ๕ ศีลในความหมายที่กว้างออกไปคือ วินัย วินัยทางศาสนา ได้แก่ ศีล วินัยของบ้านเมือง ได้แก่ กฎหมาย วินัยของสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลหรือวินัยทำให้ผู้ปฏิบัติตามเป็นคนน่ารัก สังคมสงบเรียบร้อยเพราะสมาชิกมีระเบียบวินัย รักใคร่สามัคคีกัน

๓) **ความเจริญงอกงามด้วยสุตะ** หมายถึง การหมั่นศึกษาหาความรู้ เอาใจใส่ในการสดับ รับฟัง และรักการอ่าน ปัจจุบันมีสื่อหลากหลายชนิดที่ทำให้เกิดสุตะ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ผู้ที่ฟังมากจะทันคน ทันโลก และทันเหตุการณ์

ปัจจุบันมีสื่อหลากหลายรูปแบบที่ทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

๔) **ความเจริญงอกงามด้วยจาคะ** หมายถึง รู้จักเสียสละ แบ่งปันสิ่งของที่มีอยู่ให้แก่ผู้อื่น การเสียสละเป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจ ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ เช่น พ่อแม่ให้ลูก ลูกให้พ่อแม่ หรือเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน การเสียสละไม่ควรทำให้เกินกำลังของตนเอง ที่สำคัญจะต้องมีความจริงใจและเต็มใจจึงจะมีผลดี

๕) **ความเจริญงอกงามด้วยปัญญา** หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ จนสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ทำให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี คุณ โทษ ประโยชน์

และมีใช้ประโยชน์ ผู้ที่มีปัญญาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข พระพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นพุทธศาสนสุภาษิตแปลเป็นภาษาไทยว่า ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก

บุคคลผู้ที่หวังความสุขหรือความเจริญควรปฏิบัติตนตามหลักธรรมดังกล่าวให้ถูกต้อง จริงจัง และต่อเนื่อง

๕. โภคอาทิสะ ๕ หมายถึง ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากการมีโภคทรัพย์ หรือแนวทางในการใช้โภคทรัพย์ คือ ทรัพย์สิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค เช่น เงินทอง ของใช้ โภคทรัพย์เหล่านี้หากได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรในทางที่สุจริต ชอบธรรม ควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเรื่องต่อไปนี้

๑) ใช้เลี้ยงดูตัวเอง ครอบครัว บิดามารดา และคนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้มีความสุข

๒) ใช้เลี้ยงมิตรสหายและเพื่อนร่วมงานให้มีความสุข

๓) เก็บไว้ใช้เป็นหลักประกันในยามจำเป็นเพราะอาจจะมีเภทภัยหรือเหตุสะดุดในการประกอบอาชีพเกิดขึ้น เช่น เจ็บป่วย หรืออาจตกงานทันทีทันใด

๔) ใช้ทำพลี คือ การสละทรัพย์สิ่งของบำรุงสงเคราะห์ ๕ อย่าง ได้แก่

(๑) ใช้สงเคราะห์ญาติ (ญาติพลี)

(๒) ใช้ต้อนรับแขก (อติธิพลี)

(๓) ใช้ทำบุญอุทิศให้แก่บุพการีที่ล่วงลับไปแล้ว (บุพพเขตพลี)

(๔) ใช้บำรุงราชการ เช่น เสวยภาษีอากร (ราชพลี)

(๕) ใช้ถวายเทวดา เช่น ทำบุญอุทิศสิ่งของที่เคารพบูชาตามความเชื่อหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม (เทวตาพลี)

การใช้ทรัพย์ที่หามาได้เลี้ยงดูครอบครัวให้มีความสุข เป็นหนึ่งในประโยชน์ที่เกิดจากการมีโภคทรัพย์

๕) ใช้อุปถัมภ์บำรุงสมณ-

พราหมณ์หรือพระสงฆ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ เพื่อเป็นการช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนา

โภคทรัพย์ที่หามาได้ส่วนหนึ่งใช้เพื่อทำบุญอุทิศให้แก่บุพการีที่ล่วงลับไปแล้ว

การใช้จ่ายทรัพย์สินเพื่อทำประโยชน์ในเรื่องเหล่านี้ก่อให้เกิดความสบายใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และถูกต้องตามเหตุผล

๖. สาราณียธรรม ๖ หมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ก่อให้เกิดความรักและความเคารพระหว่างกัน มี ๖ ประการ คือ

๑) **เมตตากายกรรม** คือ การกระทำทางกายด้วยเมตตา ได้แก่ การเว้นจากกายทุจริต ประพฤติกายสุจริต ยินดีช่วยเหลืองานของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ มีกิริยาสุภาพ อ่อนน้อม และมีสัมมาคารวะ

๒) **เมตตาวาจากรรม** คือ การกระทำทางวาจาด้วยเมตตา ได้แก่ การแนะนำ ตักเตือน หรืออบรมสั่งสอนสิ่งที่ เป็นประโยชน์ด้วยความหวังดี รวมทั้งการพูดที่มีประโยชน์ก่อให้เกิดความสามัคคี

๓) **เมตตาโมหกรรม** คือ การกระทำทางใจด้วยเมตตา ได้แก่ การตั้งจิตปรารถนาดีหรือคิดในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คิดพยายาบาทจองเวร

๔) **สาธารณโมคิ** คือ การแบ่งปันลาภที่ได้มาโดยชอบธรรม เพื่อประโยชน์โดยทั่วไป ไม่เก็บไว้บริโภคคนเดียว

๕) **ศีลสามัญญตา** คือ

การเป็นผู้มีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกัน ในสังคมใดถ้าคนไม่มีศีล ขาดระเบียบวินัย ทำในสิ่งที่ตนเองอยากจะทำ ไม่เคารพในกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี สังคมนั้นก็จะสับสนวุ่นวาย ไม่มีความสุข ดังนั้น การอยู่ร่วมกันจึงต้องมีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกันจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๖) **ทัญญูสามัญญตา** คือ การมีความคิดเห็นหรือทัศนคติตรงกัน เคารพในเหตุผลของกันและกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมควรมีความคิดเห็นตรงกันจึงจะทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

สาราณียธรรม ๖ นอกจากจะมีคุณค่าก่อให้เกิดความระลึกถึงกัน ทำให้มีความรักและความเคารพซึ่งกันและกันแล้ว ยังมีส่วนช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาท การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น และมีส่วนช่วยสร้างสรรค์ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมอีกด้วย

การกระทำทางกาย วาจา และใจด้วยเมตตา
เป็นเหตุนำมาซึ่งความรัก

๕.๒ หลักธรรมของคริสต์ศาสนา

หลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติของคริสต์ศาสนา มีดังนี้

๑. บัญญัติ ๑๐ ประการ คือ บทบัญญัติที่ชาวคริสต์จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งได้แก่

- ๑) อย่ามีพระเป็นเจ้าอื่นใดนอกเหนือจากเรา
- ๒) อย่าทำรูปเคารพสำหรับตน
- ๓) อย่าออกพระนามพระเป็นเจ้าอย่างไม่สมควร
- ๔) จงระลึกถึงวันสะบาโตของเจ้า ถือเป็นวันบริสุทธิ์
- ๕) จงให้เกียรติแก่บิดามารดาของเจ้า
- ๖) อย่าฆ่าคน
- ๗) อย่าล่วงประเวณีผิดเมียเขา
- ๘) อย่าลักทรัพย์
- ๙) อย่าเป็นพยานเท็จใส่ร้ายเพื่อนบ้าน
- ๑๐) อย่าโลภในสิ่งใด ๆ ซึ่งเป็นของเพื่อนบ้าน

ชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
ได้ทำพิธีสารภาพบาปกับบาทหลวง
ในฐานะที่เป็นตัวแทนของพระเป็นเจ้า

๒. ความรัก ความรักที่มีคุณลักษณะของการให้ การสร้างสรรค์ การอุทิศตัว ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี ความรู้จักใกล้ชิด ความสนิทสนม และความรับผิดชอบต่อกัน เป็นความรักของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์ ความรักของมนุษย์ที่มีต่อพระเจ้า และความรักของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

๓. การสำนึกบาป เป็นการลงโทษที่หลีกเลี่ยงไม่ได้จากการกระทำบาป ชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเชื่อว่าการรับศีลอภัยบาปเป็นการสารภาพความผิดจะได้รับการอภัยหรือได้คืนดีกับพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ ด้วยการไปสารภาพบาปกับบาทหลวงในฐานะที่เป็นตัวแทนของพระเป็นเจ้าจะเป็นผู้ยกบาปนั้นให้ เพื่อเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่

๕.๓ หลักธรรมของศาสนาอิสลาม

หลักธรรมสำคัญที่ชาวมุสลิมยึดถือเป็นเครื่องอบรมกาย วาจา และใจ มี ๒ ประเภท ได้แก่ หลักจริยธรรมและหลักปฏิบัติ

๑. หลักจริยธรรม ศาสนาอิสลามสอนว่า ในการดำเนินชีวิต จงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม จงทำตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรม พัฒนาตนเองไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่รู้จักหน้าที่ ห่วงใย มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้ที่มีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว และหมั่นใฝ่หาความรู้ ทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติของผู้ที่มีจริยธรรม

ศาสนาอิสลามสอนให้ศาสนิกชนดำเนินชีวิตในทางที่ดี
และเป็นที่ยอมรับของสังคม

นอกจากนี้ ศาสนาอิสลามยังสอนว่า กิจกรรมงานต่าง ๆ ที่จะทำนั้นต้องมีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากการงานที่ไม่ดี ที่สร้างความเสื่อมเสียให้กับตนเองอย่างสิ้นเชิง

๒. หลักปฏิบัติ มี ๕ ประการ ได้แก่

๑) การปฏิญาณตน หัวใจของการเป็นมุสลิม คือ การกล่าวปฏิญาณว่า “ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเป็นเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และขอปฏิญาณว่าแท้จริงมุฮัมมัดเป็นเราะซูลของอัลลอฮ์” การกล่าวปฏิญาณนี้มีสวดแทรกอยู่เป็นส่วนหนึ่งของคำกล่าวในการนมาซ

๒) การนมาซหรือละหมาด คือ การขอพรและสรรเสริญคุณพระเป็นเจ้าวันละ ๕ ครั้ง

๓) การจ่ายซะกาต คือ การบริจาคทานเป็นประจำทุกปี ถือเป็นหลักปฏิบัติเพื่อบริจาคให้แก่คนที่มีความจำเป็นที่ศาสนาบัญญัติไว้

๔) การถือศีลอด ชาวมุสลิมที่เป็นผู้ใหญ่ทุกคนต้องถือศีลอดตลอดเดือนเราะมะฎอน (เดือนที่ ๙ ของปฏิทินอิสลาม) ระหว่างถือศีลอดจะต้องไม่บริโภคอาหาร เครื่องดื่ม ห้ามลูบไล้ของหอม และไม่ร่วมประเวณี ทั้งนี้ตั้งแต่เริ่มมีแสงอรุณจนกระทั่งดวงอาทิตย์ตกดิน

๕) การบำเพ็ญฮัจญ์ คือ การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ อัลกะอ์บะฮ์ ที่เมืองเมกกะอย่างน้อย ๑ ครั้งในชีวิต หากสามารถไปได้โดยรอบคร้วไม่เดือดร้อน

ชาวมุสลิมละหมาดเพื่อขอพรและสรรเสริญพระเป็นเจ้าวันละ ๕ ครั้ง

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมต่อไปนี้

๑. สืบค้นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาต่าง ๆ เพิ่มเติม

๒. ร่วมกันคิดวิเคราะห์ว่า การนับถือศาสนาแตกต่างกัน ควรนำหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือข้อใดมาเป็นหลักในการปฏิบัติและปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ได้อย่างสันติสุข

จากนั้นบันทึกสาระสำคัญ แล้วนำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน

๖. คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรมทางศาสนา

ศาสนาทุกศาสนานอกจากจะสอนให้ศาสนิกชนของตนเป็นคนดีแล้ว ยังช่วยหล่อหลอมและปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมที่ดีงามให้แก่ศาสนิกชนอีกด้วย แต่เนื่องจากแต่ละศาสนามีความเชื่อและหลักคำสอนแตกต่างกัน ทำให้ศาสนิกชนมีค่านิยมและจริยธรรมที่ได้รับการหล่อหลอมและปลูกฝังจากศาสนาแตกต่างกันไปด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาจะมีค่านิยมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข เพราะค่านิยมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดมาตรฐานความประพฤติของคนในสังคมให้ปฏิบัติตามแนวทางที่สังคมได้กำหนดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะสมกับสภาพสังคมนั้น ๆ รวมทั้งเป็นมาตรฐานที่ใช้ตัดสินการกระทำว่าถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่คู่กับการดำเนินชีวิตและเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน

๖.๑ ความหมายของค่านิยมและจริยธรรม

๑. ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า แล้วยอมรับไว้เป็นความเชื่อหรือเป็นหลักปฏิบัติของตนเองและคนในสังคม ค่านิยมจึงมีทั้งค่านิยมส่วนบุคคลที่เป็น การตัดสินใจเลือกในสิ่งหรือสถานการณ์ที่ตนต้องการหรือพอใจนั้น และค่านิยมของสังคมที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามหรือควรแก่การปฏิบัติ

๒. จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางการปฏิบัติของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและอยู่ในกรอบของศีลธรรม จริยธรรมเป็นคุณค่าภายในตัวบุคคลสามารถรู้เห็นได้จากการแสดงออก เป็นพฤติกรรมทางการพูดและการกระทำ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความกตัญญูกตเวที

๖.๒ ลักษณะของค่านิยมและจริยธรรม

ค่านิยมมีลักษณะที่สำคัญหลายประการ เช่น เป็นสิ่งที่บุคคลเลือกหรือยอมรับกันมาโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ เป็นสิ่งที่ได้รับการกลั่นกรองและพิจารณาเห็นว่ามีคุณค่าและเหมาะสมที่สุดแล้วจึงพิจารณาเลือก เป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับอย่างเปิดเผยและพร้อมที่จะสนับสนุนค่านิยมนั้น เป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือปฏิบัติจริง ไม่ใช่เป็นเพียงคำพูดเท่านั้น เป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติซ้ำอยู่บ่อย ๆ ไม่ใช่ปฏิบัติเพียงครั้งคราว เป็นสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง

ส่วนจริยธรรมมีลักษณะที่สำคัญ เช่น มาจากการกำหนดของบุคคล (เช่น ศาสดาของแต่ละศาสนา นักปรัชญาเจ้าของแนวคิดต่าง ๆ) ตั้งอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ ยึดตามสิ่งที่บุคคลเห็นว่าดีและถูกต้อง เป็นแบบหยุดนิ่งตายตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นข้อห้ามหรือข้อบัญญัติในศาสนา

๖.๓ ความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรม

ค่านิยมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากค่านิยมและจริยธรรมที่มีอยู่นั้นได้ทำหน้าที่หลายประการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนในสังคม เช่น

๑. ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานทางพฤติกรรมของคนในสังคม คือ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมว่า ควรหรือไม่ควรทำอะไร กำหนดจุดยืนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และยังช่วยทำหน้าที่ประเมนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ทั้งของตนเองและผู้อื่น

๒. ทำหน้าที่เป็นแบบแผนในการตัดสินใจแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในกรณีที่บุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดกับการเป็นตัวของตัวเอง การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตแต่ยากจนกับการปฏิบัติงานที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริตแต่ทำให้ร่ำรวย บุคคลจะเลือกเดินทางไหนนั้น ค่านิยมและจริยธรรมที่มีอยู่จะเป็นตัวช่วยกำหนดทางเลือกให้

๓. ทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้กับบุคคล เช่น บุคคลที่มีค่านิยมชมชอบการมีอายุยืนหรือมีสุขภาพดี ค่านิยมและจริยธรรมก็จะผลักดันให้เขาอยากออกกำลังกาย มีความพิถีพิถันในการบริโภคอาหาร บุคคลที่มีค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยมก็จะมี ความขยันขันแข็งเพียรพยายามในการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและสิ่งที่ตนปรารถนานั้น

บุคคลที่ชื่นชอบการมีสุขภาพดี
จะออกกำลังกายเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่ดี

ค่านิยมและจริยธรรมมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สังคมก็มีส่วนทำให้เกิดค่านิยมและจริยธรรมใหม่ ๆ ได้เหมือนกัน ดังนั้น ค่านิยมและจริยธรรมจึงส่งผลถึงความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม เช่น สังคมใดมีค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้อง สังคมนั้นก็จะมี ความเจริญก้าวหน้า ส่วนสังคมใดมีค่านิยมและจริยธรรมที่ไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็จะเสื่อมลง ดังนั้น สังคมจึงต้องสร้างค่านิยมและจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นต่อไป

๖.๔ ค่านิยมและจริยธรรมทางศาสนา

ค่านิยมและจริยธรรมทางศาสนาที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมของคนในสังคม เพื่อขจัดความขัดแย้งและเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข มีหลายประการ เช่น

๑. การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนมีความสำนึกในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นการยอมรับสติปัญญาและความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ดี้อันเอาแต่ความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่แล้วดูหมิ่นดูแคลนความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการฝึกให้เป็นคนรู้จักมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นรอบด้าน แล้วนำมาพิจารณาด้วยสติปัญญาของตนเอง เพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น

การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น เป็นการฝึกให้เป็นคนรู้จักมีเหตุผล

๒. ความมีวิจารณ์ญาณในการตัดสินปัญหาต่าง ๆ ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนมีเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรอง ไม่หลงเชื่อสิ่งใดง่าย ๆ รู้จักควบคุมกายและวาจา โดยใช้สติอย่างรอบคอบ ไม่ทำตามอารมณ์ มีจิตใจสงบเยือกเย็น ไม่วุ่นวาย สามารถรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่ขัดแย้งกับตนอย่างใจกว้าง ไม่แสดงความโกรธหรือไม่พอใจ ไม่มีทิฐิมานะ อวดดีอวดเก่ง

๓. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพื่ออยู่ในความไม่ประมาท ขยันหมั่นเพียรในการทำหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติตรงไปตรงมาอย่างสม่ำเสมอ ไม่คิดโกง ทรมนหักหลัง หรือชักชวนไปในทางเสื่อมเสีย เพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน

ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและขยันหมั่นเพียรในการทำหน้าที่การงาน

๔. การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนหลีกเลี่ยงหรือละเว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น ไม่ใช้คำพูดที่ส่อเสียดเยาะเย้ยถากถาง ดูหมิ่นผู้อื่น รวมทั้งไม่กลั่นแกล้งหรือทำลายทรัพย์สินผู้อื่น

๕. ความเสียสละ ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนเป็นคนรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน ลดละความเห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่มีความจำเป็นได้ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ หรือกำลังทางสติปัญญา เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

ทุกศาสนาสอนให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือกัน

๖. ความกล้าหาญทางคุณธรรมและจริยธรรม ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม ละเลิกไม่กระทำความผิดที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม หรือทำให้ตนเอง ผู้อื่น และสังคมเสียผลประโยชน์

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนจับคู่กับเพื่อน แล้วช่วยกันวิเคราะห์ว่า คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรมเป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมของศาสนิกชนแต่ละศาสนาอย่างไร และถ้าต้องการขจัดความขัดแย้งทางสังคมจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร สรุปและบันทึกผล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน

บทสรุป ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาสนา

๑

ความหมายและประเภทของศาสนา

ศาสนา คือ คำสั่งสอนที่ศาสนาสั่งสอนไว้เพื่อให้ผู้นับถือได้นำไปปฏิบัติให้รอดพ้นจากความทุกข์ คำสั่งสอนชั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม เช่น การทำความดี ละเว้นความชั่ว ชั้นสูงที่เกี่ยวข้องกับปรมัตถธรรม ได้แก่ ความจริงสูงสุดที่ทำให้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง ศาสนาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ เทวนิยม (ศาสนาที่นับถือพระเจ้า) เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม และอเทวนิยม (ศาสนาที่ไม่นับถือพระเจ้า) เช่น พระพุทธศาสนา ศาสนาเชน

๒

องค์ประกอบของศาสนา

ศาสนาโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๖ ประการ ซึ่งได้แก่ ศาสดาผู้ก่อตั้งศาสนา หลักคำสอน หรือคัมภีร์ที่รวบรวมหลักธรรมหรือคำสั่งสอนของศาสดา สาวกหรือนักบวชผู้ที่สืบทอดศาสนา ศาสนสถานสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา และศาสนิกชนผู้นับถือศาสนา

๓

ประโยชน์ของศาสนา

ประโยชน์ต่อผู้นับถือ เช่น ทำให้เป็นคนมีจิตใจสูง ช่วยให้มีวินัยในตนเอง และประโยชน์ต่อสังคม เช่น ช่วยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมให้แก่สังคม

๔

ประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ

ศาสนาส่วนมากมีศาสดาเป็นผู้ก่อตั้ง เช่น พระพุทธศาสนามีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา พระองค์ประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จปรินิพพานที่ประเทศอินเดีย ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ คริสต์ศาสนามีพระเยซูคริสต์เป็นศาสดา ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๕๔๓ ที่เมืองเบทเลเฮม และถูกจับตรึงไม้กางเขนสิ้นพระชนม์ ณ ภูเขาโคโลกอต ทางตอนเหนือของเมืองเยรูซาเลม ประเทศอิสราเอล ศาสนาอิสลามมีนบีมุฮัมมัดเป็นศาสดา เกิดที่เมืองเมกกะ และสิ้นชีวิตเมื่ออายุ ๖๓ ปี ณ เมืองมะดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

๕

หลักธรรมสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาต่าง ๆ

หลักธรรมของทุกศาสนามุ่งสอนให้ศาสนิกชนเป็นคนดี หากทุกคนปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือก็จะช่วยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น พระพุทธศาสนาสอนให้ปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีล-เบญจธรรม อธิปไตย ๓ มัจฉาวนิชชา ๕ อริยวัฑฒิ ๕ โภคาทิยะ ๕ สาราณียธรรม ๖ คริสต์ศาสนาสอนให้ปฏิบัติตนตามบัญญัติ ๑๐ ประการ และหลักความรัก ศาสนาอิสลามสอนให้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมและหลักปฏิบัติ ๕ ประการ

๖

คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรมทางศาสนา

ค่านิยมและจริยธรรมมีคุณค่าและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลพอใจและเห็นว่ามีคุณค่าแล้วยอมรับไว้เป็นความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออกทางการปฏิบัติของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและอยู่ในกรอบของศีลธรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

๑. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมว่า คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู ศาสนาซินโต ศาสนาเหล่านี้ นับถือพระเจ้าแตกต่างกันอย่างไร บันทึกผล แล้วนำเสนอหน้าห้องเรียน
๒. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมาย องค์ประกอบ และประโยชน์ของศาสนาจากห้องสมุด หรือสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ยูทูบ บันทึกผล แล้วนำเสนอหน้าห้องเรียน
๓. ช่วยกันหาข่าวจากหนังสือพิมพ์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดหรือปฏิบัติกิจกรรมของศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ รวบรวมข้อมูล แล้วนำมาอภิปรายถึงผลดีของการจัดหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นร่วมกันหน้าห้องเรียน
๔. แบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มร่วมกันค้นหาหลักธรรมสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขที่อยากรู้ โดยค้นหาว่าหลักธรรมนั้นมีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของศาสนาใด และจะนำหลักธรรมนั้นมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในปัจจุบันได้อย่างไร บันทึกผล แล้วนำเสนอหน้าห้องเรียน

โครงการ

ทำโครงการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ เช่น พระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ นบีมุฮัมมัด หรืออาจเลือกทำโครงการอื่นตามความสนใจ โดยให้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน และเสนอชื่อโครงการให้ครูพิจารณาก่อน

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับศาสนา ค่านิยม จริยธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของศาสนาของศาสนาต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้หรือนำไปปฏิบัติ แล้วบันทึกผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

คำถามทบทวน

๑. ศาสนามีประโยชน์ต่อผู้ที่นับถืออย่างไร
๒. การศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ มีประโยชน์อย่างไร
๓. ถ้าผู้ที่นับถือศาสนาปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือก่อให้เกิดผลดีอย่างไร
๔. ค่านิยมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างไร
๕. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้ผู้คนมีค่านิยมและจริยธรรมแตกต่างกัน